21 501-32 Landbouw- en Visserijraad

Nr. 1854 VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG
Vastgesteld 27 oktober 2026

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de minister en staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over:
- de Geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad 26 en 27 oktober 2026 en reactie op toezegging over vangstadviezen (Kamerstuk 21501-32, nr. 1853),
- Omnibus veiligheid van voedsel en diervoeder - COREPER 30 september 2026 (Kamerstuk 27858, nr. 776),
- Verslag Landbouw- en Visserijraad 28-29 september 2026 en Rapport van Wageningen Social and Economic Research: Onderbouwing berekeningswijze steunmaatregel brandstofkosten visserij en aquacultuur (Kamerstuk 21501-32, nr. 1852).

De vragen en opmerkingen zijn op 19 oktober 2026 aan de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur voorgelegd. Bij brief van 27 oktober 2026 zijn de vragen beantwoord.22922

De voorzitter van de commissie,
Steen

Adjunct-griffier van de commissie,
Bosman

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en antwoord/ reactie van de minister

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Landbouw- en Visserijraad van 26 en 27 oktober 2026. Deze leden hebben nog enkele vragen.

1. *De leden van de D66-fractie zien als belangrijkste punt op de agenda de gedeeltelijke algemene oriëntatie over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) na 2027. Deze leden zien kansen voor een GLB dat boeren perspectief biedt, minder administratieve lasten kent en tegelijk bijdraagt aan een duurzame, weerbare landbouw. Zij lezen dat de minister tevreden is met de toegenomen flexibiliteit, maar ook dat een aantal voor Nederland essentiële onderdelen, zoals de verlaging van de Degressive Area-Based Income Support (DABIS)-bandbreedte, het streefcijfer van zes procent voor jonge boeren en de oormerking van middelen voor groene interventies, niet in de GLB-verordening maar in de Meerjarig Financieel Kader (MFK)-onderhandelingsbox zijn terechtgekomen. Ook blijkt dat de ondergrens inmiddels van 130 naar 90 euro per hectare is verlaagd, maar dat de oormerking voor jonge boeren en groene interventies er nog niet in staat. Deze leden vragen de minister toe te lichten hoe hij voorkomt dat de gezamenlijke groene ambitie verwatert nu het zwaartepunt van de besluitvorming naar de Europese Raad verschuift. Welke onderdelen zijn voor de minister doorslaggevend om wel of niet in te stemmen met het totaalpakket?*

Antwoord

De toegenomen flexibiliteit in het meest recente voorstel van het Iers voorzitterschap biedt meer ruimte om het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) te richten op de grootste uitdagingen voor Nederland. Zo bevat de meest recente versie van het GLB-voorstel een goede basis voor de verdere uitwerking van het GLB hoofdstuk in het NRPP. Zo zijn aparte regelingen voor kleine boeren en voor gebieden met natuurlijke beperkingen op het moment van schrijven niet meer verplicht. Vergeleken met het originele wetsvoorstel is de degressieve areaal gebonden inkomenssteun nu ook gerichter in te zetten per geografisch of agronomisch gebied, wat aansluit bij de Nederlandse inzet. Ook zijn er verbeteringen doorgevoerd in de instrumenten voor kennis en innovatie, zoals de Europese Innovatiepartnerschappen (EIP-regeling) en de kennisvouchers. Het kabinet blijft zich inzetten voor de oormerking van 6% voor jonge boeren op Europees niveau en voor voldoende inzet voor de groene ambities in het GLB. Er zijn echter aandachtspunten voor

Nederland zoals het vrijwillig maken van gekoppelde steun, waar Nederland vrijwel alleen in staat. Op basis van de definitieve tekst zal het kabinet een afweging maken over het al dan niet instemmen met het GLB-voorstel.

2. *Daarnaast vernemen deze leden graag waarom de minister pleit voor het vrijwillig maken van de data-autoriteit, terwijl goede data cruciaal zijn voor kennis, innovatie en het volgen van het effect van het beleid en hoe Nederland de definitie van actieve landbouwer wil invullen zodat steun terechtkomt bij boeren die daadwerkelijk produceren en beheren, inclusief deeltijdboeren, en niet bij landeigenaren die zelf niet boeren.*

Antwoord

Wij ondersteunen de langetermijndoelstellingen voor het uitwisselen en het beschikbaar stellen van GLB-data op Europees niveau. Dat is belangrijk voor de ontwikkeling van de landbouwsector en het landbouwbeleid. Gezien de te verwachten hoge uitvoeringskosten moet de GLB-verordening geen verplichting bevatten voor lidstaten om een data-autoriteit op te richten. Het oprichten van een data-autoriteit resulteert in administratieve en uitvoeringslasten. Daarom blijven wij kritisch op de verplichting ervan. Wat ons betreft kijken we eerst naar andere, meer praktische en kosteneffectieve methodes van data-uitwisseling via bestaande structuren.

In de onderhandelingen blijven wij ervoor waken dat steun voor actieve landbouwers terecht komt bij begunstigden die daadwerkelijke produceren en beheren en houden wij rekening met de toepassing van de definitie in de Nederlandse context. Het moet voor agrarische collectieven mogelijk blijven om binnen het Europese GLB-kader steun te krijgen, net zoals de steun gericht op andere begunstigden, bijvoorbeeld via de niet-productieve investeringsregelingen.

3. *De leden van de D66-fractie delen de opvatting van de minister dat de landbouwreserve geen structurele oplossing is voor de gevolgen van droogte, hoge energieprijzen en dierziekten. Deze leden pleiten ervoor om te investeren in weerbaarheid op de lange termijn. Kan de minister concreet maken hoe hij de inzet op bodem- en watermanagement, eco-regelingen, risicobeheer en verzekeringssystemen wil uitwerken en wat hij verwacht van de Europese water- en risicobeheerstrategie?*

Antwoord

Het is van belang dat wordt ingezet op de ontwikkeling van een duurzame en veerkrachtige landbouw, die beter voorbereid is op toenemende weersextremen, waaronder droogte. Wij zetten ons in voor het versterken van de klimaatweerbaarheid van de land- en tuinbouw op de lange termijn. Vanuit het Actieprogramma Klimaatadaptatie Landbouw werkt het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (hierna: LVVN) met andere overheden, boeren, waterschappen en andere stakeholders aan duurzame bodem- en watersystemen, droogtebestendige gewassen en andere teeltsystemen. LVVN heeft bijvoorbeeld de waterbehoefteviewer laten ontwikkelen met daarin actuele gegevens over landbouwgewassen. Hiermee kunnen waterbeheerders in een droogteperiode beter onderbouwde beslissingen nemen over onder meer beregeningsverboden en uitzonderingen daarop. Daarnaast heeft LVVN de Klimaatstresstest voor open teelten laten ontwikkelen, waarmee agrarisch ondernemers voor hun locatie en teeltplan kunnen doorrekenen met welke klimaatrisico’s en mogelijke schades zij rekening moeten gaan houden. Ook klimaatadaptieve maatregelen worden hierbij aangegeven. Bovendien financiert LVVN het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer waarmee boeren worden geadviseerd over duurzaam water- en bodembeheer en klimaatadaptatie.

Met betrekking tot de eco-regeling is onze inzet om te blijven focussen op de doelen die bijdragen een de verbetering van klimaat, bodem, lucht, water en biodiversiteit. Activiteiten die hiermee gestimuleerd worden leveren ook een bijdrage aan het verbeteren van de weerbaarheid en klimaatadaptatie op bedrijfsniveau.

Sinds 2010 is er binnen het GLB een brede weersverzekering die de risico’s afdekt van extreme weersomstandigheden voor de open teelten. De regeling voorziet in een subsidie voor de premie van deze verzekering. De inzet is erop gericht om de brede weersverzekering te continueren in de komende periode van het GLB/Nationaal en Regionaal Partnerschapsplan (NRPP). Daarnaast zal Nederland actief de ontwikkelingen volgen in Europa ten aanzien van mogelijke aanvullende instrumenten voor risicobeheersing op Europees niveau. Nederland kijkt met belangstelling uit naar het raamwerk voor klimaatweerbaarheid en risicomanagement dat de Europese Commissie (hierna: Commissie) naar verwachting eind oktober a.s. zal publiceren. Ook in Europees verband onderstreept Nederland het belang van inzet op klimaatadaptatie voor de ontwikkeling van een duurzame en veerkrachtige landbouwsector in de Europese Unie (EU).

4. *Ten aanzien van het Actieplan Meststoffen steunen deze leden het streven naar meer strategische autonomie en circulaire meststoffen. Zij vragen de minister welke milieueffecten hij ziet bij een uitbreiding van RENURE naar digestaat, welke voorwaarden hij daaraan wil stellen en hoe dit zich verhoudt tot de waterkwaliteitsdoelen.*

Antwoord

Het kabinet is positief over het voorstel van de Commissie om de beschikbaarheid en betaalbaarheid van meststoffen te verbeteren en de strategische autonomie van de EU te vergroten. Daarbij ziet het kabinet Renure als een belangrijk instrument om de afhankelijkheid van meststoffen van buiten de EU te verminderen. Voor het kabinet zijn de Renure-criteria, zoals in 2020 opgesteld door het Joint Research Centre, leidend. Het kabinet zet zich er daarom voor in om de reikwijdte van de circulaire productie en het gebruik van meststoffen afkomstig uit dierlijke mest (Renure) uit te breiden en steunt daarom in beginsel het voorstel van de Commissie om Renure uit te breiden naar bepaalde vormen van digestaat. Wel is het van belang om bij de mogelijke uitbreiding van Renure naar vormen van digestaat eventuele nadelige milieueffecten te voorkomen, met name ammoniakemissies naar de lucht en de uit- en afspoeling van stikstof en fosfaat naar grond- en oppervlaktewater. De Commissie heeft hiervoor een zorgvuldig proces opgesteld en het kabinet wacht de uitkomsten hiervan met belangstelling af.

5. *De leden van de D66-fractie vragen naar de achtergrond van de Nederlandse onthouding bij de sectorale verordening voor het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB), het Oceaanpact en het maritiem en aquacultuurbeleid. Deze leden begrijpen de wens om het Do No Significant Harm-principe horizontaal toe te passen, maar vragen wat de onthouding betekent voor de Nederlandse invloed in de triloog en hoe de staatssecretaris borgt dat modernisering en energietransitie van de vloot hand in hand gaan met herstel van de visbestanden. Hoe verhoudt het pleidooi om het plafond voor vlootcapaciteit te versoepelen zich tot het gezonde bestandsbeheer?*

Antwoord

De onthouding van Nederland bij de stemming over de sectorale verordening voor visserij, aquacultuur en maritiem beleid onder het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2028-2034, is een gevolg van het feit dat de tekst over het Do-No-Significant-Harm-principe (hierna: DNSH-principe), die op het allerlaatste moment aan de verordening was

toegevoegd, niet in lijn was met de Nederlandse positie zoals opgenomen in het BNC-fiche over het MFK. Daarnaast is eerder een gedeeltelijke algemene oriëntatie bereikt over het Prestatiekader waar het DNSH-principe MFK-breed in is verankerd. De voorgestelde aanpassing aan de verordening in het DNSH-principe deed daarmee niet alleen afbreuk aan de werking van het DNSH-principe MFK-breed, maar ook aan de uniformiteit van het Prestatiekader. Nu de Raadspositie voor deze verordening is vastgesteld, kunnen de trilogen tussen Commissie, Europees Parlement en Raad (vertegenwoordigd door het voorzitterschap) starten, zodra het Europees Parlement ook zijn positie heeft bepaald. Wanneer in de triloog overeenstemming bereikt wordt, wordt het uiteindelijke akkoord ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. Wanneer het Raadsmandaat niet toereikend is om in de triloog tot overeenstemming te komen, zal het voorzitterschap een aangepast mandaat moeten voorleggen aan de Raad. Op het moment dat de Raad om instemming gevraagd wordt, heeft Nederland, net als andere lidstaten, daar invloed op. Voor bestanden die met TAC (Total Allowable Catch of totaal toegestane vangst) en quota beheerd worden, is het de vraag welke toegevoegde waarde het capaciteitsplafond (beschikbare totale hoeveelheid BT/KW) heeft voor bestandsbeheer. De inzet van de staatssecretaris is erop gericht dat de Commissie dit onderzoekt. Op het moment dat er geen toegevoegde waarde is, zou het beleid op dit punt vereenvoudigd kunnen worden.

6. *Ten aanzien van de brandstofsteun vragen zij of de regeling die op 16 oktober 2026 voor de tweede keer wordt opengesteld, enkel compenseert of ook bijdraagt aan verduurzaming van de sector en of dit wordt geëvalueerd.*

Antwoord

De regeling 'steun voor hogere bedrijfskosten visserij' is bedoeld om de periode tot de openstelling van de regeling 'Minder energieverbruik in de visserij' te overbruggen. Middels het laatstgenoemde tracht de staatssecretaris de visserijsector te verduurzamen door visserijondernemers te ondersteunen bij aanpassingen aan hun vaartuig die zorgen voor minder brandstofverbruik. De regeling 'steun voor hogere bedrijfskosten visserij' zal op termijn geëvalueerd worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Landbouw- en Visserijraad van 26 en 27 oktober 2026. Daarnaast lazen zij de brief over het Omnibusvoorstel veiligheid van voedsel en diervoeder. De leden hebben de volgende vragen.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2027

7. *De leden van de VVD-fractie willen een GLB dat boeren ondersteunt bij het versterken van hun onderneming en ruimte biedt voor innovatie. Deze leden lezen dat de minister tevreden is over verschillende aanpassingen in het voorstel. Gelijktijdig moet de minister zijn oordeel over het totaalpakket nog bepalen. Welke wijzigingen zijn voor de minister nog nodig om met een algemene oriëntatie te kunnen instemmen?*

Antwoord
De toegenomen flexibiliteit in het meest recente voorstel van het Iers voorzitterschap biedt meer ruimte om het GLB te richten op de grootste uitdagingen voor Nederland. Veel van de voor Nederland belangrijke punten zijn tot nu toe meegenomen. Naar verwachting komt het compromisvoorstel waarover tijdens de Landbouw- en Visserijraad zal worden besloten, pas kort vóór de vergadering beschikbaar. Op basis van deze definitieve tekst zullen wij een besluit nemen. Maar het voorstel beweegt zich in een voor Nederland gunstige richting en bevat een goede basis voor de verdere uitwerking van het NRPP.

8. *De leden van de VVD-fractie steunen meer ruimte om het GLB te laten aansluiten op de Nederlandse praktijk. Die ruimte mag er niet toe leiden dat Nederlandse boeren met minder steun aan zwaardere eisen moeten voldoen dan hun concurrenten buiten Nederland. Welke verschillen in steun per hectare kunnen onder het voorliggende voorstel tussen lidstaten ontstaan? Welke afspraken wil de minister maken om deze differentiatie te begrenzen?*

Antwoord
Wij achten het van belang dat de GLB-instrumentenmix aansluit bij de nationale opgaves van iedere lidstaat, met daarin voldoende gemeenschappelijke afspraken over de grensoverschrijdende doelen van het GLB, zoals bescherming van de interne markt en voldoende gezamenlijke ambitie op de groene doelen. Tijdens de planvorming van het NRPP zal worden stilgestaan bij de invulling van het GLB, inclusief steun per hectare, in samenhang met de andere interventies.

9. *De leden van de VVD-fractie vinden dat de vergoeding voor deelname aan het GLB in verhouding moet staan tot de kosten/verplichtingen. Is doorgerekend bij welk steunniveau deelname voor Nederlandse boeren financieel onaantrekkelijk wordt? Zo nee, is de minister bereid dit alsnog te doen?*

Antwoord
Tijdens de vorming van het NRPP zal het kabinet de afweging maken tussen steunniveau en verplichtingen voor de boeren. Om tot de juiste uitkomst te komen zal het kabinet vanuit diverse hoeken om input vragen en verschillende belangen meenemen in de overweging.

10. *De leden van de VVD-fractie onderschrijven vanzelfsprekend het belang van marktoriëntatie en begrijpen de bezwaren tegen uitbreiding van steun. Tegelijkertijd passen andere lidstaten deze steun wel toe. Welke concurrentienadelen ondervinden Nederlandse bedrijven daarvan? En wat kan de minister hiertegen doen?*

Antwoord
Nederland is kritisch op de toepassing van gekoppelde steun, vanwege mogelijke marktverstorende effecten en een ongelijk speelveld. Toepassing van gekoppelde steun in lidstaten is nu onder voorwaarden mogelijk voor kwetsbare sectoren en situaties die zouden kunnen leiden tot de stopzetting van de productie in met name bepaalde economisch achtergebleven gebieden. Nederland is tegen uitbreiding van de verplichting van gekoppelde steun gezien de marktverstorende werking. Daarnaast is Nederland van oordeel dat bij toepassing ervan lidstaten in elk geval duidelijk moeten motiveren waarom bepaalde sectoren steun verdienen en de doelen niet op andere wijze kunnen worden behaald.

11. *De leden van de VVD-fractie vragen hoe binnen het kabinet wordt besloten over de vrije ruimte in het nationale en regionale partnerschapsplan. Welk deel hiervan wil de minister inzetten voor landbouwinnovatie, investeringen op het boerenerf en de sectorale interventie groenten en fruit? Hoe voorkomt hij dat deze instrumenten tussen de verschillende departementale aanspraken op het budget in de knel komen?*

Antwoord
Het kabinet werkt op dit moment aan een concept-invulling van het Nederlandse NRPP, waarbij gekeken wordt welke middelen en maatregelen het meest effectief kunnen bijdragen aan meerdere beleidsdoelen. Het gaat hierbij onder meer om het stimuleren van een doelgerichte, innovatieve, efficiënte en effectieve transitie in de landbouwsector, voedselzekerheid en weerbaarheid op de lange termijn van de natuur, het platteland en de landbouw. De thema's groenblauwe diensten, economische weerbaarheid, generatievernieuwing, kennis en innovatie, sectorale versterking (inclusief sectorale interventies), een vitaal platteland en natuurherstel en waterkwaliteit staan daarin centraal. Zie ook Kamerstuk (2026Z21119). Wat betreft de aanspraak op het budget wordt een integrale afweging gemaakt. Innovatie, investeringen en de Sectorale Interventies maken deel uit van deze weging.

Uitvoering eco-regeling

12. *De leden van de VVD-fractie ontvangen signalen dat boeren na de beoordeling van hun GLB-aanvraag over 2025 nog steeds in onzekerheid verkeren. LTO meldt ruim 5.000 bezwaren en 386 positieve bijstellingen na (menselijke) beoordeling van de eco-activiteit groenbedekking. Kan de minister deze aantallen bevestigen? Hoeveel bezwaren zijn inmiddels afgehandeld? Hoeveel*

zijn gegrond verklaard? En welke fouten komen daarbij het vaakst naar voren?

Antwoord
De aangegeven aantallen kloppen, maar deze bezwaren gaan niet alleen over de eco-regeling. Hierbij zitten ook bezwaren over bijvoorbeeld de basisinkomenssteun. Momenteel zijn iets meer dan duizend bezwaren afgehandeld. De bezwaren zijn voornamelijk ingediend op de eco-activiteiten groenbedekking, groene braak en onderzaai vanggewas. Over de meest voorkomende bezwaargronden en uitkomsten hebben wij op dit moment nog geen betrouwbare informatie beschikbaar.

13. *De leden van de VVD-fractie willen weten wat RVO met de resultaten van deze herbeoordelingen heeft gedaan? Welke concrete aanpassingen zijn doorgevoerd in de controles over 2026? Worden bij een structurele beoordelingsfout ook vergelijkbare aanvragen opnieuw bekeken waarvoor geen bezwaar is ingediend? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord
Zoals eerder is toegezegd, heeft er een herbeoordeling plaatsgevonden van de eco-activiteit groenbedekking voor aanvraagjaar 2025. De minister heeft de Kamer op 28 augustus jl. over de uitkomsten van de herbeoordeling geïnformeerd (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1789). De satellietmonitoring functioneert naar behoren. Menselijke beoordeling in specifieke situaties, bijvoorbeeld bij mogelijke gewasschade door weersomstandigheden, blijft van meerwaarde. Samen met RVO blijven wij daarom bezien hoe menselijke beoordeling verder verbeterd kan worden, waarbij rekening wordt gehouden met weersomstandigheden, het groeiverloop en andere agronomische omstandigheden, in aanvulling op de satellietwaarnemingen. Met betrekking tot de gevolgen voor de controles in 2026 is er voor de eco-activiteiten groene braak en onderzaai vanggewas is in verband met de droogte een derogatie afgegeven.

Internationale handel

14. *De leden van de VVD-fractie steunen handelsakkoorden die nieuwe afzetmogelijkheden bieden voor Nederlandse boeren/tuinders. Welke concrete resultaten heeft de recente handelsmissie naar India opgeleverd voor de markttoegang van Nederlandse zuivel- en tuinbouwproducten? Welke invoerheffingen en andere handelsbelemmeringen staan die toegang nog in de weg?*

Antwoord
Het doel van de handelsmissie naar India (27 september – 2 okt) was het verder versterken van de internationale samenwerking op het gebied van land- en tuinbouw, duurzame voedselverwerking en innovatieve waardenketens tussen Nederland en India. Daarmee zag de handelsmissie op samenwerking tussen marktpartijen in Nederland en

India met betrekking tot technologische oplossingen en innovatie, en niet op de veterinaire en fytosanitaire (SPS)- markttoegang van zuivel- en tuinbouwproducten. Tijdens deze missie zijn contacten gelegd tussen Nederlandse en Indiase marktpartijen in de tuinbouwsector en zaadveredeling. Het bezoek aan India stond ook in het teken van het onderhouden en verbeteren van de relatie met de Indiase autoriteiten, wat zich mogelijk kan vertalen naar voortgang op het terrein van markttoegang voor bijvoorbeeld EU-zuivelproducten.

15. *De leden van de VVD-fractie vragen aandacht voor de invoer van pluimveevlees. Welke inzet kiest het kabinet voor de voorwaarden van eventuele tariefcontingenten? Welke mogelijkheden wil het kabinet vastleggen om in te grijpen wanneer extra invoer tot ernstige marktverstoring leidt?*

Antwoord
Het kabinet zet bij de lopende onderhandelingen over handelsakkoorden in op het voorzichtig omgaan met aanvullende markttoegang voor concurrentiegevoelige sectoren, zoals de pluimveesector. Dat kan door het uitsluiten van liberalisering, of door gebruik te maken van tariefcontingenten, eventueel via geleidelijke openstelling, waarmee de maximale hoeveelheid die tegen een preferentieel tarief ingevoerd mag worden aan een maximum gebonden is. Nederland zet zich richting de Europese Commissie er op in dat verlagingen van invoertarieven of verruimingen van markttoegang via tariefcontingenten voor ontwikkelde landen en opkomende economieën voor eieren en ei-producten, varkensvlees en pluimveevlees, voorwaardelijk worden gemaakt aan het voldoen aan bepaalde EU-normen voor dierenwelzijn of gelijkwaardig (Kamerstukken 28 286, nr. 1063). Of een dergelijke conditionaliteit uiteindelijk in een akkoord komt, is afhankelijk van de onderhandelingen door de Commissie met de onderhandelingspartner.

Handelsakkoorden bevatten afspraken over de mogelijkheid tot eenzijdig ingrijpen wanneer ernstige marktverstoringen worden vastgesteld als gevolg van import van landbouwgoederen. In het geval van (dreiging van) ernstige marktverstoring van de Europese interne markt kan de Commissie vrijwaringsmaatregelen nemen. Het kabinet hecht grote waarde aan nauwe monitoring van de interne markt door de Commissie. Mocht er in de toekomst sprake zijn van ernstige marktverstoringen als gevolg van plotseling toegenomen import van landbouwgoederen dan zal het kabinet zorgen hierover bij de Commissie adresseren.

Omnibus veiligheid van voedsel en diervoeder

16. *De leden van de VVD-fractie lezen dat Nederland voornemens was op 30 september met het voorstel in te stemmen en daarbij een stemverklaring af te geven. Wat is de uitkomst van deze besluitvorming? Welke Nederlandse bezwaren zijn met het vastgestelde onderhandelingsmandaat nog niet weggenomen? Welke aanpassingen wil de staatssecretaris tijdens de onderhandelingen met het Europees Parlement alsnog bereiken?*

Antwoord
Het Omnibusvoorstel voor veiligheid van voedsel en diervoeder is op 30 september jl. met een gekwalificeerde meerderheid aangenomen. Hiermee is een mandaat gegeven aan het Iers voorzitterschap om de onderhandelingen met het Europees Parlement en de Commissie te starten (triloog). Bij de overweging om in te stemmen heeft het kabinet een afweging gemaakt tussen de positieve onderdelen van de compromistekst, de mate waarin het voorzitterschap tegemoet is gekomen aan de Nederlandse inzet en de onderdelen waar Nederland nog verbetering wil zien (Kamerstuk 27 858, nr. 773).

17. *De leden van de VVD-fractie willen dat vereenvoudiging ook op het boerenerf merkbaar wordt. Wat levert het voorstel concreet op voor de toelating en beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen, waaronder biologische en laagrisicomiddelen? Welke knelpunten worden opgelost voor kleine toepassingen en welke blijven bestaan? Wanneer kunnen Nederlandse telers de eerste verbeteringen verwachten?*

Antwoord
Het Omnibusvoorstel heeft als doel om alternatieve laag-risico middelen sneller op het boerenerf beschikbaar te krijgen. Door meer capaciteit vrij te maken bij beoordelende instanties en betere condities te creëren voor laag-risico middelen (zoals de mogelijkheid tot voorlopige toelating), zullen laag-risico middelen sneller kunnen worden ingezet bij landbouwkundige knelpunten en ook als kleine toepassing kunnen worden aangevraagd.

Vangstmogelijkheden en wetenschappelijke advisering

18. *De leden van de VVD-fractie lezen dat voor verscheidene pelagische bestanden significante hogere vangsten worden geadviseerd. Onderwijl noemt de staatssecretaris de toestand van deze bestanden nog steeds kwetsbaar. Kan de staatssecretaris toelichten waardoor deze grote veranderingen in de adviezen worden veroorzaakt? Welk deel is toe te schrijven aan bestandsherstel en welk deel aan gewijzigde rekenmethoden?*

Antwoord
In het geval van makreel is het hogere advies toe te schrijven aan drie factoren: de aanwas (jaarklasse) in 2026 wordt groter ingeschat dan de

afgelopen jaren, de leeftijdsverdeling van het bestand is anders dan eerder ingeschat en de biomassa van het bestand bevindt zich vooralsnog niet onder de ingeschatte kritieke ondergrens. Voor blauwe wijting geldt dat de biomassa van het bestand in 2026 lijkt te zijn toegenomen en groter blijkt dan eerder ingeschat, en dat een grote jaarklasse van 2024 inmiddels onderdeel is van de paaibiomassa. Het Atlanto-Scandinavische haringbestand profiteert van de sterke jaarklassen van 2021-2022 die onderdeel worden van de paaibiomassa. Er is daarmee geen sprake van bestandsherstel of van gewijzigde rekenmethodes, maar vooral van gebruik van nieuwe data en een natuurlijke verandering van de samenstelling van deze bestanden. Voor makreel wordt echter de kans dat het bestand het komende jaar onder de kritieke ondergrens komt door ICES ingeschat op 33%. Ook het Atlanto-Scandinavische haringbestand bevindt zich nog op een niveau waarbij ICES extra voorzichtigheid hanteert in het advies. Voor alle bestanden geldt dat er nog steeds sprake is van structurele overbevissing door andere partijen. De bestanden blijven dus inderdaad kwetsbaar.

19. *De leden van de VVD-fractie lezen dat de staatssecretaris voor kabeljauw wil uitgaan van het alternatieve scenario in het wetenschappelijke advies. Welke vangstruimte en maatregelen ter bescherming horen bij dit scenario? Hoe voorkomt de staatssecretaris dat beperkte kabeljauwbijvangst de visserij op gezonde bestanden vroegtijdig stillegt?*

Antwoord
De toegestane vangst in het alternatieve scenario van het advies van de International Council for the Exploration of the Sea (ICES) neemt in totaliteit af ten opzichte van vorig jaar (2026). Voor het Noordwestelijke subbestand daalt de alternatieve maximale vangst van 8.670 ton in 2026 naar 3.704 ton in 2027. Voor het Viking subbestand stijgt deze van 3.610 naar 4.870 ton. Voor het Zuidelijke subbestand blijft de maximaal geadviseerde vangst nul. In totaliteit nemen de vangsthoeveelheden hier dus af van 12.280 ton naar 8.574 ton, een percentuele daling van circa 30%. Door dit alternatieve scenario te volgen zijn er wel risico's voor het herstel van het bestand omdat het onduidelijk is in welke mate de subbestanden met elkaar mixen. De vangsthoogte en eventuele maatregelen ter bescherming van het kwetsbare kabeljauwbestand alsmede maatregelen om chokesituaties te voorkomen, moeten in overleg met het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen worden overeengekomen. De inzet van de staatssecretaris is erop gericht dat er ook wordt gekeken naar het alternatieve scenario voor de vangsthoogte, ook om vroege chokesituaties in de gemengde visserij te voorkomen. Nederland zet zich daarnaast in voor een herziening van het systeem van *Real Time Closures,* met aanscherpingen voor soorten die bescherming nodig hebben (zoals kabeljauw) en versoepelingen voor soorten boven biologisch veilige grenzen zoals wijting. Seizoenssluitingen en tuigaanpassingen kunnen daarnaast bijdragen aan de beperking van

bijvangsten en het voorkomen van vroegtijdige sluitingen van visserijen (chokesituaties).

20. *De leden van de VVD-fractie vragen aandacht voor de verdeling van de vangstmogelijkheden voor Atlanto-Scandinavische haring (ASH). In het verleden is het Europese Unie (EU)-aandeel in het quotum volgens de sector verlaagd in samenhang met toegang tot Noorse wateren. Nu de EU sinds 2021 niet meer over volledige toegang tot deze wateren beschikt, pleit de sector voor herstel van deze toegang of compensatie via het quotum. Hoe beoordeelt de staatssecretaris dit verzoek en is hij bereid zich hiervoor in de onderhandelingen in te zetten?*

Antwoord
De staatssecretaris begrijpt de zorgen van de sector over de verdeling en de vangstmogelijkheden voor Atlanto-Scandinavische haring (ASH). De inzet van de staatssecretaris blijft primair gericht op het herstel van de volledige toegang van de EU-vloot tot de Noorse wateren voor de visserij op ASH. Een compensatie van het EU-quotum zou echter in de internationale context de EU-positie in bredere onderhandelingen over duurzame visserij kunnen verzwakken.

21. *De leden van de VVD-fractie constateren dat de onderhandelingen over de verdeling van de makreelquota nog niet tot een akkoord tussen alle betrokken kuststaten hebben geleid. Het deelakkoord tussen het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, de Faeröer en IJsland laat de EU buiten de afspraken. Eenzijdige quotatoekenningen kunnen ertoe leiden dat de totale vangst boven het wetenschappelijke advies uitkomt en zetten bovendien de concurrentiepositie van Europese vissers onder druk. Dit is niet alleen schadelijk voor het behoud van een duurzaam visbestand, maar benadeelt ook Europese vissers die zich wél aan de gemaakte afspraken houden. Welke concrete inzet kiest de staatssecretaris om tot een akkoord tussen alle betrokken kuststaten te komen, waarbij de belangen van de Nederlandse visserijsector worden geborgd en overbevissing wordt tegengegaan?*

Antwoord
De staatssecretaris blijft zich in alle gremia inzetten voor een alomvattend akkoord tussen de kuststaten met een verdeelsleutel op basis van historische vangsten. Daarbij blijft de staatssecretaris zich tevens hard maken voor het tegengaan van de significante overbevissing door de Russische Federatie.

22. *De leden van de VVD-fractie vragen daarnaast aandacht voor de gevolgen van de rode beoordeling van makreel door de Viswijzer voor de afzet van deze vissoort. Nu het wetenschappelijke vangstadvies voor makreel aanzienlijk is verhoogd, vragen de leden hoe de staatssecretaris aankijkt tegen het verschil tussen de*

wetenschappelijke beoordeling door de International Council for the Exploration of the Sea (ICES) en de beoordelingsmethodiek van de Viswijzer. Is de staatssecretaris bereid hierover met de Viswijzer en andere betrokken partijen in gesprek te gaan?

Antwoord

Het beschikbare nationale quotum bepaalt in welke mate de aanvoersector makreel kan aanvoeren. Dit is gebaseerd op de wetenschappelijke beoordelingen door ICES. Voor de Viswijzer kunnen naast wetenschappelijke bestandsschattingen ook andere criteria van belang zijn. De staatssecretaris gaat er overigens vanuit dat de sector zelf het gesprek voert met inkoopkanalen en Viswijzer over de betekenis van een beoordeling van de Viswijzer in het licht van de nieuwe vangstadviezen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie

De leden van de PRO-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda, het verslag en de update over de Omnibus Food en Feed. Hierover hebben deze leden enkele vragen en opmerkingen.

<u>Geannoteerde agenda</u>

23. De leden van de PRO-fractie pleiten voor een stevige verankering van groene- en duurzame ambities in het GLB. Het verduurzamen van de sector en het herstellen van de natuur is een Europese aangelegenheid en zou het uitgangspunt moeten vormen voor de besteding van publiek geld aan de landbouw. Deze leden vragen de minister daarom om helder toe te lichten of, en zo ja hoe, er onder het heronderhandelde GLB meer ruimte ontstaat voor groene investeringen. Is dit een significante verbetering ten opzichte van het huidige GLB? Welk merkbaar verschil zal er zijn onder het nieuwe GLB op dit punt? Zal het nieuwe GLB leiden tot het sneller en effectiever verduurzamen van de sector en het herstellen van de natuur? Zo ja, met welke acties zal dit bereikt worden? Zo nee of indien niet duidelijk, hoe gaat Nederland de vrije ruimte benutten om de sector te verduurzamen en de natuur te herstellen? Welke specifieke nationale acties komen hiervoor in beeld?

Antwoord

Het kabinet pleit binnen Europa voor voldoende gezamenlijke ambities op groene doelen en maakt de Nederlandse ambities in Europese

samenwerking kenbaar. Het GLB-voorstel bevat een goede basis voor de uitwerking van het nationale plan waarin het verduurzamen van de sector mogelijk is door middel van groene maatregelen zoals de eco-regeling, het agrarisch natuur- en landschapsbeheer en de niet-productieve investeringen. Daarnaast heeft Nederland verschillende aandachtspunten binnen Europa al kunnen bewerkstelligen. Zo is de pijlerstructuur losgelaten, wat een positieve ontwikkeling is voor meer samenhang binnen het GLB. Verder zet het kabinet zich in voor een gelijk speelveld, voldoende gemeenschappelijke inzet wat betreft de groene maatregelen, een lagere co-financieringsverplichting voor de groene interventies binnen de GLB-envelop, en het geleidelijk verlagen van de bandbreedte voor degressieve areaal gebonden inkomenssteun. In de planvorming van het NRPP zal duidelijk worden op welke manier de maatregelen in Nederland worden ingezet. De Kamer zal hier nader over worden geïnformeerd.

24. *De leden van de PRO-fractie lezen dat er haast is om het nieuwe GLB vorm te geven. Zo hangt het nieuwe GLB nauw samen met het nieuwe MFK die nu voor Europa wordt uitonderhandeld. Kan de minister nader in gaan hoe de twee trajecten elkaar beïnvloeden en in welke mate zij afhankelijk zijn van elkaar?*

Antwoord

De onderhandelingen over het MFK bepalen onder andere hoeveel geld er beschikbaar komt voor het GLB. Ook zijn er in de zogenaamde MFK negotiating box voor het GLB belangrijke beleidskwesties opgenomen, zoals de hoogte van de Degressive Area Based Income Support (DABIS) en de nationale co-financieringspercentages voor het GLB. Regeringsleiders zullen hier uiteindelijk in de Europese Raad een knoop over doorhakken. In de GLB-verordening worden de kaders gesteld waarbinnen de beschikbare middelen kunnen worden uitgegeven.

25. *Welke wensen heeft de minister voor de onderhandelingsinzet bij het MFK, en op welke wijze is dit afgestemd met het ministerie van Financiën? Bij welke inzet in de MFK-onderhandelingen zijn de publieke belangen van natuurherstel en het verduurzamen van de landbouwsector het meest gebaat en is de Nederlandse inzet bij het MFK hiermee in lijn? Als hiervan is afgeweken, kan de minister dan onderbouwen dat er in de MFK-onderhandelingen nog steeds voldoende rekening wordt gehouden met de nodige investeringen in groene ambities? Bestaat de kans dat, door bezuinigingen op of het anders besteden van Europese*

middelen, er minder geïnvesteerd zal kunnen worden in natuurherstel en het verduurzamen van de sector?

Antwoord

De Kamer is bij brief van 22 mei jl. (Kamerstuk 22 112, nr. 4357) geïnformeerd over de geüpdatete kabinetsinzet voor de MFK-onderhandelingen. Die inzet is in overleg met alle betrokken departementen tot stand gekomen. Het kabinet steunt het door de Commissie voorgestelde bestedingsdoel voor klimaat en milieu van 35% van alle MFK-uitgaven en kijkt constructief naar voorstellen van andere lidstaten op het gebied van biodiversiteit binnen het MFK. Ook pleit het kabinet in het kader van de NRPP-verordening voor voldoende aandacht voor biodiversiteit en natuurherstel en in het kader van de GLB-verordening om de Natuurherstelverordening op te nemen als wettelijk kader, waarmee ruimte voor compensatie mogelijk wordt. Zoals ook aangegeven in genoemde Kamerbrief zet het kabinet in op een verlaging van de omvang van het huidige MFK-voorstel van de Commissie en herprioritering van middelen naar concurrentievermogen, migratie- en asielbeleid, veiligheid en defensie.

Omnibus

26. De leden van de PRO-fractie betreuren het aannemen en de komst van de Omnibus Food and Feed in de Europese Raad. Deze leden hebben onvoldoende vertrouwen in de aanname dat dit niet zal leiden tot een (significante) afname van het beschermingsniveau voor mensen, dieren en de natuur. Hierin volgen zij de zorgen van meer dan 500 wetenschappers en dokters door heel Europa (Universiteit Leiden, 16 september 2026, 'European scientists sign open letter on relaxation of pesticide regulations' (https://www.universiteitleiden.nl/en/news/2026/09/european-scientists-sign-open-letter-on-relaxation-of-pesticide-regulations)). Kan de staatssecretaris hun zorgen onderbouwd weerleggen?

Antwoord

De staatssecretaris neemt de zorgen over het beschermingsniveau voor mens, dier en milieu zeer serieus. Om die reden heeft hij gedurende de onderhandelingen sterk ingezet op een signaleringssysteem waarbij stoffen worden herbeoordeeld wanneer hier wetenschappelijke aanleiding toe is. De staatssecretaris vindt het positief dat dit signaleringssysteem nu duidelijk in de tekst van de Omnibus is verankerd. Hiermee is het Voorzitterschap tegemoetgekomen aan een sterke eis van Nederland. Uiteraard zal de staatssecretaris bij de verdere uitwerking van dit

signaleringssysteem scherp blijven dat dit zo goed en effectief mogelijk wordt ingericht en toegepast.

27. *De leden van de PRO-fractie zijn het niet eens met het feit dat Nederland, ondanks deze aanhoudende zorgen, in heeft gestemd met het voorstel. Deze leden vragen de staatssecretaris met klem om zich blijvend in te zetten om duidelijkheid te krijgen over de praktische gevolgen van deze Omnibus. Welke concrete stappen gaat de staatssecretaris zetten om de risico's beter in beeld te krijgen? Op welke punten kan hij nog invloed uitoefenen tijdens de triloogfase en welke prioriteiten stelt de staatssecretaris tijdens deze fase? Mocht er nieuwe informatie beschikbaar komen die de door de wetenschap geconstateerde zorgen verder onderstrepen, legitimeren en/of onderbouwen, heeft Nederland dan nog de mogelijkheid om de Omnibus aan te scherpen of af te wijzen? Wanneer verwacht de staatssecretaris dat de Omnibus Food and Feed het eind van de triloogfase bereikt?*

Antwoord

Met deze Omnibus wordt beoogd om laag-risico middelen vaker en sneller beschikbaar te krijgen voor telers. Uiteraard is het belangrijk om bij de uitwerking van de verschillende onderdelen goed zicht te houden op de mogelijke gevolgen. Daarnaast heeft Nederland met een stemverklaring opgeroepen om tijdens de triloogfase een inschatting te maken van de impact van de voorgestelde wijzigingen voor de doelen van Europese richtlijnen zoals de Kaderrichtlijn Water, de Drinkwaterrichtlijn, de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening. Wanneer tijdens de triloogfase een akkoord met het Europees Parlement en de Commissie wordt bereikt, zal definitieve besluitvorming in de Raad plaatsvinden. Het is nog niet duidelijk hoe lang dit proces gaat duren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

Algemeen

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda over de formele Landbouw- en Visserijraad van 26 en 27 oktober 2026 en het verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 28 en 29 september 2026 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1834) en ook de informatie over het Omnibus-voorstel voor voedsel- en diervoederveiligheid. De leden van de PVV-fractie maken zich zorgen over de aanhoudende druk die vanuit de EU op de Nederlandse agrarische en visserijsector wordt uitgeoefend. In plaats van onze boeren en vissers de ruimte te geven om te ondernemen en te zorgen voor onze voedselzekerheid, blijft de stroom aan bureaucratische verplichtingen, complexe eco-regelingen en verstikkende milieueisen vanuit Brussel maar groeien. De leden van de

PVV-fractie benadrukken dat Nederlandse agrarische gezinsbedrijven en visserijondernemingen behoefte hebben aan werkbare regels, een eerlijk speelveld met minder administratieve druk, in plaats van aanvullende Europese groene ideologie.

GLB na 2027
De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de onderhandelingen over het GLB na 2027 en het streven van het Iers voorzitterschap om in de Raad van oktober een gedeeltelijk akkoord te bereiken.

28. Kan de minister toelichten waarom het kabinet in Brussel blijft pleiten voor het vastleggen van voldoende gezamenlijke Europese groene ambities, terwijl de Nederlandse landbouwers juist ten onder gaan aan opgestapelde milieudruk en administratieve lasten?

Antwoord

In de onderhandelingen pleit Nederland voor flexibiliteit voor alle lidstaten met voldoende gemeenschappelijke ambities op groene doelen. Het toekomstige GLB moet de langetermijnweerbaarheid en het concurrentievermogen van de agrarische sector versterken, met oog voor een toekomstbestendige landbouw. Een goed verdienvermogen en verduurzaming horen daarbij en gaan niet zonder elkaar. Het kabinet blijft zich inzetten voor vermindering van administratieve lasten in het GLB-voorstel.

29. Hoe beoordeelt de minister de voorgestelde definitie van de actieve landbouwer, en hoe gaat de bewindspersoon garanderen dat deeltijdboeren en kleine familiebedrijven niet worden uitgesloten van inkomenssteun?

Antwoord

In de onderhandelingen pleit Nederland ervoor dat steun voor actieve landbouwers terecht komt bij begunstigden die daadwerkelijke produceren en beheren. De minister anticipeert op de toepassing van de definitie in de Nederlandse context. Op deze manier zullen ook familiebedrijven en bedrijven waarvan landbouw een nevenactiviteit is, in aanmerking komen voor steun. Het kabinet zet erop in dat het voor agrarische collectieven mogelijk blijft binnen het Europese GLB-kader steun te krijgen, evenals de steun gericht aan andere begunstigden, bijvoorbeeld via de niet-productieve investeringsregelingen.

30. Kan de minister verduidelijken welke specifieke voorwaarden op het gebied van opleiding of vaardigheden lidstaten mogen stellen bij de status van de jonge landbouwer en voorkomt het kabinet dat hier opnieuw extra bureaucratische obstakels voor jonge boeren worden opgetuigd?

Antwoord
In het GLB kan een jonge landbouwer steun aanvragen. Om hiervoor in aanmerking te komen moet de jonge landbouwer jonger zijn dan 40 jaar op 31 december van het jaar waarin de steun wordt aangevraagd, moet zij of hij bedrijfshoofd zijn en beschikken over een adequate vakbekwaamheid en/of vaardigheden. In het nog op te stellen NRPP, moeten deze voorwaarden ingevuld worden. Het kabinet houdt hierbij rekening met ideeën van stakeholders, zoals het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK). Gelet op het belang dat het kabinet aan generatievernieuwing hecht, streeft het ernaar ook in de toekomst de subsidievoorwaarden zo eenvoudig mogelijk te laten zijn.

<u>Nationale en Regionale Partnerschapsplannen (NRPP) en MFK</u>
De leden van de PVV-fractie stellen met betrekking tot de NRPP en het MFK 2028–2034 vast dat de discussie over het onderbrengen van landbouw- en visserijmiddelen in één brede NRPP-structuur tot grote verdeeldheid leidt.

31. Deelt de minister de opvatting van de landbouwcommissie van het Europees Parlement (AGRI-commissie), die zich expliciet tegen het opnemen van het GLB in de NRPP-structuur heeft gekeerd, dat landbouw- en visserijfondsen hun geoormerkte, zelfstandige positie binnen de EU-begroting moeten behouden?

Antwoord

Zoals ook met de Kamer gedeeld in het BNC-fiche over de NRPP-verordening (22 112, nr. 4144) verwelkomt het kabinet vereenvoudiging van de fondsstructuur. Het kabinet is voorstander van de NRPP-structuur en de mogelijkheden die het NRPP biedt voor meer integrale oplossingen met interventies die in één keer bijdragen aan meerdere beleidsdoelen.

32. Hoe beoordeelt het kabinet het MFK-onderhandelingsvoorstel (nego-box) van het voorzitterschap, waarin de totale EU-begroting met acht procent (141 miljard euro) wordt verlaagd? Zet Nederland zich hierbij in om primair te snijden in Brusselse overheidsuitgaven en klimaatfondsen in plaats van in directe steun aan de voedselproducenten?

Antwoord

De Kamer is bij brief van 12 oktober jl. (Kamerstuk 21501-20, nr. 2468) geïnformeerd over de kabinetsappreciatie van de laatste versie van de negobox en de hieruit voortvloeiende inzet voor de verdere MFK-onderhandelingen.

GVB en visserijsteun

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de uitkomsten van de Landbouw- en Visserijraad over het GVB en het onderzoeksrapport van Wageningen Social & Economic Research (WSER) over de brandstofkostenregeling (WSER, 2026, 'Onderbouwing berekeningswijze steunmaatregel brandstofkosten visserij en aquacultuur' (https://edepot.wur.nl/721240)).

33. Kan de staatssecretaris bevestigen dat Nederland zich heeft onthouden van stemming bij het deelakkoord over de sectorale verordening onder het MFK 2028–2034 vanwege het opnemen van het Do No Significant Harm-principe? Deelt de staatssecretaris de vrees van deze leden dat dergelijke principes via de achterdeur verstikkende klimaateisen opleggen aan de visserijsector?

Antwoord

Nederland heeft zich onthouden van stemming over de sectorale verordening voor visserij, aquacultuur en maritiem beleid onder het MFK 2028–2034, omdat op het laatste moment een tekst aan de verordening is toegevoegd die niet in lijn was met de Nederlandse positie, zoals vastgelegd in het BNC-fiche over de MFK-voorstellen (Kamerstuk 22 112, nr. 4143). Daarnaast is eerder een deelakkoord bereikt over het Prestatiekader waar het DNSH-principe MFK-breed in is verankerd. De voorgestelde aanpassing aan de verordening over het DNSH-principe deed daarmee niet alleen afbreuk aan de werking van het DNSH-principe MFK-breed, maar ook aan de uniformiteit van het Prestatiekader. De Raadspositie over de verordening is inmiddels vastgesteld, waardoor de onderhandelingen tussen de Commissie, het Europees Parlement en de Raad (vertegenwoordigd door het voorzitterschap) kunnen starten.

34. Welke concrete stappen onderneemt het kabinet naar de Europese Commissie (EC) om de knellende vlootcapaciteitsgrenzen en European Maritime Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF)-regels voor schepen langer dan 24 respectievelijk 30 meter aan te passen, zodat onze visserijvloot kan investeren in innovatie en veiligheid aan boord?

Antwoord

Zoals vastgelegd in het BNC-fiche (Kamerstuk 22 112, nr. 4143), is het van belang dat Nederlandse vissers worden ondersteund bij innovatie, het verbeteren van de veiligheid en de ontwikkeling van duurzame vistechnieken. Europese middelen en internationale samenwerking spelen hierbij een belangrijke rol. De staatssecretaris heeft op meerdere momenten aandacht gevraagd voor het aanpassen van de regels voor het Europese subsidiefonds voor de visserij-, aquacultuur- en maritieme sector (EMFAF), zodat ook vaartuigen groter dan 24 meter in aanmerking kunnen komen voor motorvervanging en het mogelijk maken van steun voor nieuwbouw. Onlangs heeft het kabinet nog een brief verzonden aan Eurocommissaris Kadis waarin hier aandacht voor is gevraagd (Kamerstuk 26 737, nr. 13). Ook in de besprekingen over de sectorale verordening voor visserij, aquacultuur en maritiem beleid onder het nieuwe MFK, is de Nederlandse inzet er steeds op gericht geweest geen lengtegrenzen op te nemen. Daarnaast heeft de Commissie een voorstel gepubliceerd met daarin wijzigingen voor de EMFAF-verordening. Hoewel de Commissie geen wijzigingen voorstelt ten aanzien van de maximale lengtegrens voor steun, zal de inzet van Nederland erop gericht zijn om geen lengtegrens op te nemen. De formele beoordeling van het kabinet van dit voorstel zal naar verwachting begin november in de vorm van een BNC-fiche aan de Kamer worden gezonden.

35. Hoe kijkt de staatssecretaris naar de bevindingen uit het WSER-rapport dat het totale budget van 13,50 euro slechts 87 procent van de extra brandstofkosten voor de kotter- en aquacultuursector dekt bij de huidige hoge gasolieprijzen van gemiddeld 0,99 euro per liter?

Antwoord

Het rapport waarnaar de leden verwijzen, fungeert als onderbouwing van de regeling 'steun voor hogere bedrijfskosten visserij'. Dit rapport is gebruikt bij de bepaling van de maximale steunbedragen per vissersvaartuig. De steun betreft het verschil tussen de prijs van gasolie per liter in de maand waarin deze is geleverd en de gemiddelde prijs van gasolie per liter in 2025 (€ 0,52). De 87% die WSER noemt in het rapport is een inschatting voor wat er met € 13,5 miljoen aan extra brandstofkosten kan worden gecompenseerd op basis van een gasolieprijs van € 0,99 per liter. Afhankelijk van wat vissers aanvragen, kan het ook zijn dat zij voor 100% van hun extra brandstofkosten gecompenseerd worden. Voor vissers die meer brandstofkosten hebben gemaakt dan hun maximumsteunbedrag toelaat, is het mogelijk dat zij minder dan 100%

vergoed worden voor hun extra brandstofkosten. Ook bij een dekking van bijvoorbeeld 87% van de extra brandstofkosten is de staatssecretaris overigens van mening dat de regeling op zeer redelijke wijze steun verleent aan vissers die getroffen worden door de hoge brandstofkosten. Dit is aanzienlijk meer steun dan de steun die vissers uit omringende lidstaten ontvangen voor de hoge brandstofkosten.

36. Welke mogelijkheden ziet de staatssecretaris om te voorkomen dat onbenut gebleven middelen uit de eerste en tweede openstelling van de subsidieregeling vergoeding hogere bedrijfskosten visserij verloren gaan voor de visserijsector?

Antwoord

Indien er middelen overblijven uit de eerste of tweede openstelling van de subsidieregeling 'steun voor hogere bedrijfskosten visserij', zal de staatssecretaris bezien of er voldoende resterende middelen zijn om deze regeling al dan niet te verlengen. Middels het EMFAF-crisissteunkader kunnen lidstaten tot en met 31 december 2026 steun verschaffen voor de gestegen kosten als gevolg van het conflict in het Midden-Oosten. Omdat niet bekend is of er middelen overblijven uit de eerste of tweede openstelling, kan de staatssecretaris hier nog niet op vooruitlopen en zal hij de subsidievaststellingen moeten afwachten.

Uitvoering Natuurherstelverordening en Nationale Herstelplannen
De leden van de PVV-fractie vragen aandacht voor het recente debat in het Europees Parlement op 7 oktober 2026 over de uitvoering van de natuurherstelverordening.

37. Hoe beoordeelt de minister het feit dat meerdere fracties in het Europees Parlement en meerdere EU-lidstaten pleiten voor een pauze of uitstel van de natuurherstelverordening vanwege de gigantische administratieve en economische lasten voor sectoren?

Antwoord

Het kabinet volgt de discussie over de Natuurherstelverordening (NHV) in de EU uiteraard op de voet en luistert daarbij naar de zorgen die leven. Het kabinet hecht grote waarde aan de implementatie van de NHV en de daarin opgenomen doelen. Daarom heeft het kabinet in het regeerakkoord afgesproken om de NHV uit te voeren. Een robuuste natuur draagt bij aan een vitaal platteland en een duurzaam voedselsysteem. De sector en de verschillende ketenpartijen worden bij de implementatie van de NHV betrokken. Natuurherstel is een essentieel

onderdeel van het stikstofpakket van het kabinet en draagt er ook aan bij dat Nederland weer van het stikfstofslot komt.

38. Waarom heeft Nederland al een nationaal natuurherstelplan ingediend bij de EC, terwijl maar liefst 17 lidstaten hun plannen nog niet hebben ingediend en de uitvoering in veel landen stagneert? Is dat om een goed voorbeeld te geven aan de andere EU-lidstaten, net als de extra betaling van 3 miljard euro aan Oekraïne die Nederland dit jaar heeft gedaan (5,6 miljard euro in 2025) of anders?

Antwoord

Het indienen van het ontwerp- en definitief Natuurplan is een juridische verplichting op basis van de NHV. Het kabinet vindt het belangrijk deze verplichting na te komen, in lijn met onze internationale verplichtingen en stappen die we nationaal willen zetten. Het herstellen van de natuur is in de Nederlandse context extra van belang, maar voor de hele EU een belangrijke opgave. Het kabinet kan niet oordelen over de redenen van verlate indiening van andere lidstaten, maar onderschrijft de noodzaak van het opstellen van deze plannen.

39. Is de minister bereid om de verdere nationale uitvoering van de natuurherstelverordening op te schorten zolang er op Europees niveau grote twijfels zijn over de haalbaarheid en de financiële onderbouwing van deze maatregelen?

Antwoord

Het kabinet heeft in het regeerakkoord afgesproken om de NHV uit te voeren en ziet geen reden om de uitvoering op te schorten. In het Ontwerp-Natuurplan is de opgave in beeld gebracht en dit Ontwerp-Natuurplan is op 25 augustus 2026 ingediend bij de Commissie. De verdere uitwerking landt in het definitieve Natuurplan, dat volgend jaar naar de Commissie gestuurd zal worden. Dan zal er ook meer duidelijkheid zijn over de haalbaarheid en de financiële onderbouwing voor Nederland. De Kamer zal hier tijdig over worden geïnformeerd.

<u>Omnibusvoorstel Veiligheid van voedsel en diervoeder</u>
De leden van de PVV-fractie vragen ten aanzien van het Omnibusvoorstel voor de veiligheid van voedsel en diervoeder op de agenda van het Comité van Permanente Vertegenwoordigers (COREPER) de volgende

vragen.

40. Kan de staatssecretaris de exacte inhoud delen van de stemverklaring die Nederland heeft afgegeven bij de instemming met het Omnibusvoorstel als hamerstuk in het COREPER-overleg van 30 september 2026?

Antwoord

Nederland heeft een stemverklaring afgegeven in relatie tot de onderwerpen gewasbescherming, maximale residulimieten en biociden. Met betrekking tot gewasbescherming is er op aangedrongen dat er tijdens de triloogfase een inschatting wordt gemaakt van de impact van de voorgestelde wijzigingen voor de doelen van Europese richtlijnen zoals de Kaderrichtlijn Water, de Drinkwaterrichtlijn, de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening. Met betrekking tot maximale residulimieten is aangegeven dat Nederland waarde hecht aan de uitvoering van een brede impact assessment op de gewijzigde onderdelen. Daarnaast heeft Nederland aangeven dat regels zo worden ingericht dat producten die de EU binnenkomen, moeten voldoen aan de op dat moment geldende regelgeving. Met betrekking tot biociden heeft Nederland ervoor gepleit dat de Commissie een mandaat geeft aan het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) om een periodieke beoordeling van nieuwe wetenschappelijke literatuur en monitoring data op te nemen. Dit zal leiden tot het sneller en beter reageren op nieuwe wetenschappelijke inzichten en harmonisatie binnen de EU.

Omdat het proces om te komen tot een Omnibus voor de veiligheid van voedsel en diervoeder nog niet is afgerond, kunnen de precieze teksten van de stemverklaring nog niet ter beschikking worden gesteld, omdat deze nog onderdeel zijn van de onderhandelingen.

41. Op welke manier waarborgt de staatssecretaris dat de onderhandelingen met het Europees Parlement (triloog) over dit Omnibusvoorstel niet leiden tot extra regeldruk of kostenverhogingen voor de Nederlandse veefokkerij- en diervoedersector?

Antwoord

Met het voorstel wordt versimpeling beoogd, zoals een vereenvoudigde mogelijkheid tot wijziging van toelatingen en meer mogelijkheid tot digitale etikettering (Kamerstuk 27 858, nr. 773). Uiteraard zal de staatssecretaris er bij de uitwerking van de Omnibus op inzetten dat een

nieuwe werkwijze van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) niet leidt tot extra regeldruk of kostenverhogingen.

Overige

42. De leden van de PVV-fractie vragen de minister of hij kan toezeggen dat Nederland bij de aankomende onderhandelingen over de vangstmogelijkheden voor 2027 met het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen pal gaat staan voor het behoud van onze historische visrechten en het oplossen van de voor de Nederlandse vissers zo nadelige boomkor verbod in Noorse wateren?

Antwoord

De staatssecretaris blijft zich in alle gremia inzetten voor een alomvattend akkoord tussen de kuststaten met een verdeelsleutel op basis van historische vangsten. Daarnaast blijft de staatssecretaris het boomkorverbod en de nadelige gevolgen daarvan waar passend onder de aandacht brengen bij Noorwegen en beziet hij welke oplossingen mogelijk zijn.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de agenda voor het schriftelijk overleg over de Landbouw- en Visserijraad van 26 en 27 oktober en hebben enkele vragen.

43. De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de voorgestelde wijzigingen in het GLB na 2027 en de inzet om tijdens de Landbouw- en Visserijraad tot een gedeeltelijk akkoord te komen. Deze leden vragen de minister hoe hij ervoor gaat zorgen dat de voorgestelde wijziging voldoende ruimte overlaat voor nationale invulling, zonder dat dit ten koste gaat van gemeenschappelijke Europese doelstellingen. Welke waarborgen zijn er om te voorkomen dat verschillen in nationale keuzes leiden tot uiteenlopende duurzaamheidsnormen en concurrentievoorwaarden binnen de EU?

Antwoord

Nederland zet binnen het GLB in op voldoende flexibiliteit voor lidstaten, zodat de verschillende interventie beter kunnen aansluiten op nationale en regionale uitdagingen. Daarnaast pleit Nederland voor voldoende gezamenlijke ambitie op groene doelen, omwille van de concurrentiepositie van de Nederlandse boer. Zo pleiten wij bijvoorbeeld

voor meer ruimte voor meer doelgerichte GLB-instrumenten die bijdragen aan versterking van het concurrentievermogen, verduurzaming (waaronder bijvoorbeeld aanpassingen aan het veranderen van het klimaat) en het verdienvermogen. Duurzaamheidsnormen worden geborgd in de Kaderrichtlijn Water, de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening. Binnen het GLB streven wij naar het inzetten van groene interventies die de doelstellingen van de hiervoor genoemde verordeningen ondersteunen. Op welke manier wij hier invulling gaan geven wordt nader bepaald in de vormgeving van het NRPP. Hierbij wordt rekeningen gehouden met het waarborgen van een gelijk speelveld.

44. De leden van de CDA-fractie constateren dat Nederland zich inzet voor een sterkere gemeenschappelijke groene ambitie binnen het GLB, onder meer door meer nadruk te leggen op agrarisch natuur- en klimaatbeheer. Deze leden vragen de minister op welke wijze deze inzet concreet wordt ingebracht tijdens de onderhandelingen over het GLB na 2027. Hoe wordt geborgd dat de grotere flexibiliteit voor lidstaten niet leidt tot een afzwakking van de Europese milieu- en klimaatdoelen? Is de minister bereid zich ervoor in te zetten dat voldoende middelen binnen het GLB specifiek beschikbaar blijven voor maatregelen die bijdragen aan biodiversiteit, bodemkwaliteit, waterbeheer en klimaatmitigatie?

Antwoord

Gedurende de onderhandelingen heeft Nederland voortdurend ingezet op voldoende gemeenschappelijke groene ambities en hier actief voor gepleit.

Het huidige voorstel beschikt over een goede instrumentmix voor de uitwerking van het GLB hoofdstuk in het NRPP waarin het verduurzamen van de sector mogelijk is door middel van groene maatregelen zoals de eco-regeling, het agrarisch natuur- en landschapsbeheer en de niet-productieve investeringen. Het is dan ook onze overtuiging dat de groene ambities voldoende gewaarborgd worden op Europees niveau, maar wij blijven hier gedurende de implementatie op inzetten.

45. De leden van de CDA-fractie lezen dat Nederland zich inzet voor het reserveren van zes procent van het landbouwbudget voor generatievernieuwing en jonge boeren. Deze leden vragen de minister hoe dit voorstel zich verhoudt tot de meest recente onderhandelingsteksten over het meerjarig financieel kader en het GLB na 2027. Is de minister bereid zich ervoor in te blijven zetten dat deze reservering daadwerkelijk wordt opgenomen in de uiteindelijke afspraken? Welke concrete mogelijkheden ziet de

minister daarnaast om jonge boeren te ondersteunen bij bedrijfsovername, toegang tot grond en financiering, zodat generatievernieuwing niet alleen financieel wordt gestimuleerd, maar ook in de praktijk haalbaar wordt?

Antwoord

Jonge landbouwers staan voor grote uitdagingen om ook in de toekomst concurrerend te kunnen blijven ondernemen en tegelijkertijd een bijdrage te kunnen leveren aan een sterk en duurzaam platteland. Het kabinet vindt het om deze reden belangrijk om 6% van het toekomstige budget te blijven inzetten voor generatievernieuwing. Generatievernieuwing heeft vele facetten zoals onder meer de toegang tot financiering en grond. Naast de vestigingssteun biedt het GLB verschillende instrumenten, zoals aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers en de hogere steun voor investeringen door jonge landbouwers. Ook stimuleren we actief dat jonge boeren onderling kennis uitwisselen om zo verdere ervaring op te doen. Het programma 'Voor de Volgende generatie' heeft als doel het aantal succesvolle bedrijfsopvolgingen binnen de familie en ook overnames en bedrijfsstarts door bevlogen zij-instromers te vergroten. In 2025 is tevens €1,2 miljoen beschikbaar gesteld voor praktijkgericht onderzoek via SIA.

46. *De leden van de CDA-fractie constateren dat in de onderhandelingen wordt gesproken over een verlaging van de voorgestelde minimale gemiddelde hectaresteun van 130 naar 90 euro per hectare, naast een mogelijke begrenzing van inkomenssteun op 300.000 euro per landbouwbedrijf en een verdere afbouw van steun bij grotere bedrijven. Deze leden vragen de minister wat de gevolgen van deze voorstellen kunnen zijn voor Nederlandse boeren, in het bijzonder voor gezinsbedrijven, jonge boeren en bedrijven met hoge grond- en productiekosten. Kan de minister inzichtelijk maken welke gevolgen verschillende varianten van hectaresteun, degressiviteit en plafonnering voor de inkomenspositie van Nederlandse boeren kunnen hebben? Hoe beoordeelt de minister deze voorstellen in het licht van zijn inzet op een toekomstbestendige en concurrerende landbouwsector?*

Antwoord

Voor de benodigde transitie in de landbouw is het noodzakelijk dat een verschuiving plaatsvindt van de traditionele inkomenssteun naar doelgerichte steun (eco-regeling, agrarisch natuur- en landschapsbeheer) die aansluit bij de nationale uitdagingen. Het verlagen van de ondergrens van de hectaresteun van €130 naar €90 geeft Nederland de ruimte om meer EU-gefinancierde middelen in te zetten voor maatregelen die

passen bij de Nederlandse context, zoals de groene doelen en innovatie. Nederland is voorstander van plafonnering en degressiviteit van inkomenssteun, aangezien het bijdraagt aan een gelijk speelveld in Europa. Nederlandse boeren worden hier maar beperkt door geraakt.

47. De leden van de CDA-fractie zien van de schapenhouderij en de zoogkoeienhouderij, waarbij dieren regelmatig worden ingezet voor begrazing van natuurgebieden, dat deze bijdragen aan het beheer van het landschap en de biodiversiteit. Deze leden constateren dat deze sectoren onder druk staan door onder meer de komst van de wolf en dierziekten, zoals blauwtong. Zij vragen de minister welke mogelijkheden het GLB biedt om gerichte dierpremies voor schapen en natuurbegrazende runderen in te voeren. Is de minister bereid de mogelijkheden hiervoor te onderzoeken en zich ervoor in te zetten dat Nederlandse schapenhouders en natuurbegrazers onder vergelijkbare voorwaarden kunnen worden ondersteund als in andere lidstaten?

Antwoord

De schapenhouderij en de zoogkoeienhouderij vervullen in verschillende gebieden een belangrijke rol bij natuurbeheer, landschapsbeheer en extensieve begrazing.

Het kabinet onderkent dat deze sectoren onder druk staan, onder meer als gevolg van dierziekten zoals blauwtong en de aanwezigheid van de wolf. Het GLB biedt lidstaten de mogelijkheid om gebruik te maken van gekoppelde inkomenssteun, waaronder dierpremies. Nederland heeft hier tot op heden terughoudend tegenover gestaan, mede vanwege eerdere ervaringen met de uitvoerbaarheid en controleerbaarheid van dergelijke regelingen en omdat Nederland traditioneel de voorkeur geeft aan doelgerichte ondersteuning via andere GLB-instrumenten.

Het kabinet verkent momenteel welke mogelijkheden er binnen het toekomstige GLB bestaan om schapenhouders en extensieve rundveehouders passend te ondersteunen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar eventuele vormen van gekoppelde steun, maar ook naar andere GLB-instrumenten, zoals het agrarisch natuurbeheer. Ook wordt bezien hoe andere lidstaten ondersteuning van deze sectoren hebben vormgegeven en onderbouwd. Bij deze verkenning wordt aandacht besteed aan de bijdrage van deze sectoren aan natuur-, milieu- en landschapsdoelen, evenals aan de uitvoerbaarheid, doelmatigheid en controleerbaarheid van mogelijke maatregelen.

48. *De leden van de CDA-fractie constateren dat de sectorale interventie voor groenten en fruit in de voorgestelde inrichting van het GLB na 2027 niet tot de maatregelen lijkt te behoren waarvoor middelen afzonderlijk worden gereserveerd, maar mogelijk afhankelijk wordt van de vrije ruimte binnen het NRPP. Deze leden vragen de minister of het klopt dat de ondersteuning van de groente- en fruitsector daarmee niet langer rechtstreeks uit een geoormerkt Europees budget wordt gefinancierd. Welke mogelijkheden ziet de minister om deze sectorale interventie ook na 2027 uit Europese middelen te blijven bekostigen? Hoe wordt dan geborgd dat er voldoende middelen beschikbaar blijven voor de groente- en fruitsector en dat deze niet verdreven worden door andere prioriteiten?*

Antwoord

In de voorstellen voor het GLB worden de sectorale interventies (voor alle sectoren, inclusief groenten en fruit) na 2027 niet meer uit een losstaand Europees budget gefinancierd. De sectorale interventie voor groenten en fruit (SIG&F) worden in de voorstellen onderdeel van het NRPP. SIG&F blijft in de voorstellen verplicht voor lidstaten en dient primair te worden gefinancierd vanuit de geoormerkte middelen voor het GLB, als onderdeel van het NRPP. Additioneel, en indien de benodigde cofinanciering met nationale middelen wordt vrijgemaakt, kunnen lidstaten ervoor kiezen om middelen uit de vrije ruimte hiervoor in te zetten. Het uiteindelijke budget van de sectorale interventies zal onderdeel zijn van het voor Nederland beschikbare budget voor het GLB binnen het NRPP en concurreert met de andere interventies. Hoeveel budget beschikbaar zal komen voor sectorale steun voor groente en fruit zal onderdeel zijn van een integrale afweging van de verschillende interventies die uit het GLB-geoormerkte budget gefinancierd dienen te worden. Indien er na deze afweging wordt gekozen om aanspraak te maken op de middelen uit de beperkte vrije ruimte, concurreert SIG&F met de interventies die daaruit gefinancierd worden en geldt dat een soortgelijke afweging gemaakt dient te worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

Landbouw

49. *De leden van de BBB-fractie vragen waarom de minister het voorliggende voorstel over het GLB als positief beoordeelt terwijl essentiële financiële afspraken nog ontbreken. Welke ondergrenzen hanteert hij voor instemming met een gedeeltelijke algemene oriëntatie? Hoe voorkomt hij dat Nederland instemt met verplichtingen waarvoor de financiering later ontoereikend blijkt?*

Antwoord

De toegenomen flexibiliteit in het meest recente voorstel biedt meer ruimte om het GLB te richten op de grootste uitdagingen voor Nederland. Zo bevat de meest recente versie van het GLB-voorstel een goede basis voor de verdere uitwerking van het NRPP. Naar verwachting komt het compromisvoorstel waarover tijdens de Landbouw- en Visserijraad zal worden besloten, pas kort vóór de vergadering beschikbaar. Op basis van deze definitieve tekst zullen wij een besluit nemen. Hierbij is de kabinetsinzet, zoals neergelegd in het BNC-fiche (Kamerstuk 22 112, nr. 4145), het uitgangspunt.

De onderhandelingen over het MFK bepalen onder andere hoeveel geld er beschikbaar komt voor het GLB. Ook zijn er in de zogenoemde MFK negotiating box voor het GLB belangrijke beleidskwesties opgenomen, zoals de hoogte van de DABIS en de nationale co-financieringspercentages voor het GLB. Regeringsleiders zullen hier uiteindelijk in de Europese Raad een knoop over doorhakken.

50. *De leden van de BBB-fractie lezen dat de minister meer middelen wil reserveren voor groene doelen en de Natuurherstelverordening wil toevoegen als grondslag voor compensatie vanuit het GLB. Wat betekent dit voor de middelen voor voedselproductie en boereninkomens? Is de minister bereid voor aanvullende natuurverplichtingen aanvullende financiering te verlangen, zodat boeren deze niet via hun eigen inkomenssteun betalen?*

Antwoord

Keuzes over het toepassen van de groene maatregelen zullen gemaakt worden in het NRPP dat opgesteld wordt in nauwe samenwerking met de medeoverheden (zie Kamerstuk (2026Z21119)). Nederland zet in op voldoende groene maatregelen, zoals de eco-regeling en het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb), die ook zullen bijdragen aan het versterken van de voedselproductie en boereninkomens op de lange termijn. Hoe de middelen zullen worden besteed zal worden afgewogen in de vormgeving van het NRPP-plan.

51. *De leden van de BBB-fractie vragen welke waarborgen de minister bij de handelsbesprekingen met Indonesië, India en de Filipijnen verlangt voor een gelijk speelveld. Hoe voorkomt hij dat Nederlandse boeren aan steeds strengere productie-eisen moeten*

voldoen, terwijl zij concurreren met producten waarvoor vergelijkbare eisen niet gelden?

Antwoord

Handelsakkoorden bieden allereerst kansen voor de agrosector, omdat daarmee extra markttoegang wordt verkregen, of doordat wederzijdse importtarieven verlaagd of afgeschaft worden. Ook kunnen handelsakkoorden bijdragen aan diversificatie van import en exportstromen. Het kabinet heeft aandacht voor sectoren die nadeel kunnen ondervinden van handelsakkoorden. Daarom pleit Nederland er in de EU voor dat, bij het verlenen van EU-markttoegang, er voorzichtig moet worden omgegaan met voor concurrentie gevoelige sectoren, bijvoorbeeld door het uitsluiten van liberalisering, of door gebruik te maken van tariefcontingenten.

Bij de onderhandelingen zet het kabinet in op hoge duurzaamheidsstandaarden. Dat doet het kabinet ook in het kader van de Filippijnen. Met betrekking tot productiestandaarden geldt dat ieder land eigen wet- en regelgeving heeft waarbij verschillen in productiestandaarden ook worden bepaald door onder meer landbouwkundige, klimatologische, milieukundige en geografische omstandigheden. De ruimte om te komen tot wijzigingen in nationale wet- en regelgeving van derde landen is over het algemeen beperkt. Ter vergelijking: de EU zelf gaat ook niet lichtvaardig over tot aanpassing van de eigen productiestandaarden op aangeven van derde landen.

De onderhandelingen met Indonesië en India zijn reeds afgerond. Over de kabinetsinzet met betrekking tot het akkoord tussen de EU en Indonesië is de kamer per brief geïnformeerd door de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (Kamerstukken 22 112, nr. 4449). Het akkoord tussen de EU en India is recent door de Commissie aan de Raad voorgelegd. De kabinetsappreciatie van het handelsakkoord met India zal voor het volgende Commissiedebat Raad Buitenlandse Zaken/Handel met de Kamer worden gedeeld door de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. In deze kabinetsappreciaties wordt een brede afweging gemaakt van de betreffende handelsakkoorden, waarbij zowel gekeken wordt naar de brede economische effecten op de Nederlandse economie, duurzaamheids- en geopolitieke aspecten.

Handelsakkoorden bevatten afspraken over de mogelijkheid tot eenzijdig ingrijpen wanneer ernstige marktverstoringen worden vastgesteld als

gevolg van import van landbouwgoederen. In het geval van (dreiging van) ernstige marktverstoring van de Europese interne markt kan de Commissie vrijwaringsmaatregelen nemen. Het kabinet hecht grote waarde aan nauwe monitoring van de interne markt door de Commissie. Mocht er in de toekomst sprake zijn van ernstige marktverstoringen als gevolg van plotseling toegenomen import van landbouwgoederen dan zal het kabinet zorgen hierover bij de Commissie adresseren.

52. De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van het aangekondigde Europese pact tegen gold-plating. Steunt het kabinet dit pact en is het voornemens dit te ondertekenen? Welke concrete gevolgen verbindt de minister hieraan voor zijn landbouw-, mest- en natuurbeleid? Is hij bereid zowel nieuwe nationale koppen te voorkomen als bestaande nationale koppen af te bouwen?

Antwoord

Het kabinet staat positief tegenover het terugdringen van gold-plating en zet in op het verminderen van onnodige regeldruk en het voorkomen van extra nationale regels bovenop EU-wetgeving. Daarbij zoekt Nederland ook actief aansluiting bij andere lidstaten die dezelfde lijn bepleiten. Het kabinet ondersteunt in grote lijnen het initiatief van Commissievoorzitter Von der Leyen. Het pact ligt nu niet ter ondertekening voor bij de lidstaten.

53. De leden van de BBB-fractie vragen welke onderdelen van het Nederlandse stikstofbeleid rechtstreeks Europees verplicht zijn en welke voortkomen uit nationale keuzes. Erkent de minister dat een Europees natuurdoel niet automatisch betekent dat ieder Nederlands middel om dat doel te bereiken Europees verplicht is?

Antwoord

Hoewel er een mate van nationale keuzevrijheid bestaat rond de implementatie van de verplichtingen voortkomend uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, dient Nederland zich wel aan de instandhoudingsdoelstellingen te houden en zodoende natuurverslechtering te voorkomen. In Nederland is stikstofdepositie een van de belangrijkste drukfactoren op de natuur en het verminderen van de stikstofemissie is daarmee noodzakelijk.

54. De leden van de BBB-fractie vragen welke verschillen bestaan tussen Nederland, Duitsland, Vlaanderen en Denemarken bij de beoordeling van stikstofeffecten en vergunningverlening. Welke

ruimte benutten deze landen die Nederland onbenut laat? Welke verschillen zijn noodzakelijk vanwege de toestand van de natuur en welke berusten op nationale keuzes? Is de minister bereid juridisch houdbare werkwijzen uit andere lidstaten ook in Nederland toe te passen?

Antwoord

Mede als gevolg van de ruimte die lidstaten hebben om de verplichtingen volgend uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zelfstandig vorm te geven in nationale wet- en regelgeving, alsook de verschillen in onder andere juridische en ecologische omstandigheden, zijn er verschillen (ontstaan) in beleid om aan deze internationale verplichtingen te voldoen. Voor de Nederlandse situatie geldt dat het beleid is gebaseerd op de nationale ecologische en juridische omstandigheden.

55. *De leden van de BBB-fractie verzoeken de minister om een afzonderlijke Kamerbrief te sturen over de inhoud, juridische status en Nederlandse uitvoering van dat eerdergenoemde pact. Wil hij daarin bestaande nationale koppen binnen het landbouw-, mest- en natuurbeleid inventariseren, met bijzondere aandacht voor stikstof en per onderdeel aangeven wat wordt geschrapt of aangepast en wanneer? Indien hij nationale koppen wil behouden, kan hij dan per onderdeel uitleggen waarom en welke extra lasten dit voor boeren veroorzaakt?*

Antwoord

Het kabinet vindt het heel belangrijk om samen met de Europese Commissie en andere lidstaten ambitieus regeldruk aan te pakken. Het tegengaan van goldplating hoort daar zeker ook bij en is onderdeel van het kabinetsbeleid. Het kabinet staat daarom positief tegenover het initiatief van het pact.

Visserij

56. *De leden van de BBB-fractie constateren dat de overgangstermijn voor het CATCH-systeem opnieuw wordt verlengd, terwijl de problemen met de praktische uitvoerbaarheid en de handel met derde landen nog steeds niet zijn opgelost. Kan de staatssecretaris aangeven wat de oorzaak is van deze aanhoudende problemen? Wanneer vindt er, samen met de EC en de betrokken sectorpartijen, een inhoudelijke discussie plaats over een structurele en werkbare oplossing, zodat de handel niet blijvend wordt belemmerd?*

Antwoord

Op basis van de herziene verordening voor illegale, ongemelde en ongereglementeerde visserij (IOO-visserij; Verordening (EG) 1005/2008) is het gebruik van het CATCH-systeem voor EU-lidstaten per 10 januari 2026 verplicht. Zoals de staatssecretaris eerder aan de Tweede Kamer heeft gemeld, wordt er tijdens de implementatie van het systeem pragmatisch omgegaan met de handhaving (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1814). Aangezien visserijbeleid een exclusieve competentie is van de Europese Unie, voert de Commissie de gesprekken met derde landen over de aansluiting op het CATCH-systeem. Op dit moment is een aantal derde landen nog niet aangesloten op het systeem, waarbij de redenen verschillen per derde land. De staatssecretaris vindt deze situatie onwenselijk, omdat de vertraging onder andere leidt tot aanvullende administratieve lasten voor Nederlandse ondernemers. Nederland heeft structureel contact met de Commissie om deze knelpunten kenbaar te maken. Ook heeft de staatssecretaris regelmatig contact met de Nederlandse visserijindustrie om werkbare oplossingen mogelijk te maken. Dergelijke oplossingen worden ook bij de Commissie aangedragen om gezamenlijk te werken aan een structurele verbetering van het CATCH-systeem en daarmee uiteindelijk de administratieve lasten voor Nederlandse ondernemers te verlichten.

57. *De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de resolutie van het Europees Parlement waarin wordt gepleit voor eenvoudigere regelgeving die beter aansluit bij de praktijk, meer flexibiliteit en het gebruik van alternatieve beheerinstrumenten binnen het GVB. Is de staatssecretaris bereid bij de EC actief te pleiten voor opvolging van deze aanbevelingen en zich in te zetten voor eenvoudigere, flexibelere en praktisch uitvoerbare regels, met meer ruimte voor alternatieve beheerinstrumenten?*

Antwoord

De staatssecretaris is bereid om zich hiervoor in te zetten en hecht belang aan vereenvoudiging en versimpeling van regelgeving. Daartoe heeft Nederland onlangs een brief verzonden aan Eurocommissaris Kadis (Kamerstuk 26 737, nr. 13). Tevens zal Nederland op de komende Landbouw- en Visserijraad nogmaals het belang benadrukken van het simplificeren van bestaande regelgeving.

58. *De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van het Belgische VisTools, een dataverzamelingsinstrument dat realtime gegevens over visserij, scheepsprestaties en energieverbruik verzamelt, bundelt en verstuurt. Is het de staatssecretaris bekend*

dat Nederlandse vissers zich bij dit initiatief hebben aangesloten met het oog op een alternatief voor de aanlandplicht? Is de staatssecretaris bereid met zijn Belgische collega in gesprek te gaan om te bezien in hoeverre VisTools ook voor de Nederlandse visserijsector van meerwaarde kan zijn bij het ontwikkelen van een alternatief voor de aanlandplicht?

Antwoord

Het is de inzet van Nederland om met andere lidstaten samen te werken om te komen tot een werkbaar en breed gedragen alternatief voor de aanlandplicht. In meerdere lidstaten wordt momenteel gewerkt aan diverse innovaties en vernieuwende systemen, die mogelijk ingezet kunnen worden als onderbouwing voor een alternatief voor de aanlandplicht. Waar mogelijk kijken we hoe de inzet van lidstaten gebundeld kan worden.

Samenwerking tussen de Nederlandse en Vlaamse visserijsector op het gebied van digitalisering in de visserijsector moedigt de staatssecretaris aan, bijvoorbeeld met VISTools. VISTools is op dit moment een instrument voor onderzoek en bedrijfsvoering, waarvoor het inzichten genereert in onder andere brandstofverbruik, vaargedrag, vangstdetails en visserijactiviteiten. Voor een alternatief voor de aanlandplicht is accurate data over ongewenste bijvangst van ondermaatse vis van belang. Op dit moment is de toepasbaarheid van VISTools hiervoor beperkt. De staatssecretaris houdt de ontwikkelingen in de gaten wanneer VISTools voor andere functies doorontwikkeld wordt, waaronder een eventueel alternatief voor de aanlandplicht.

59. *De leden van de BBB-fractie zijn verheugd te lezen dat de makreelquota met meer dan 100 procent zijn verhoogd ten opzichte van vorig jaar. Deze leden vragen zich dan ook af of deze ontwikkeling aanleiding geeft om makreel van de rode lijst van de VISwijzer te halen, zodat deze weer in de schappen van Nederlandse supermarkten kan komen te liggen. Is de staatssecretaris bereid hierover in gesprek te gaan met de supermarkten en de VISwijzer?*

Antwoord

Het beschikbare nationale quotum bepaalt in welke mate de aanvoersector makreel kan aanvoeren. Dit is gebaseerd op de wetenschappelijke beoordelingen door ICES. Voor de Viswijzer kunnen naast wetenschappelijke bestandsschattingen ook andere criteria van belang zijn. De staatssecretaris gaat er overigens vanuit dat de sector zelf het gesprek voert met inkoopkanalen en de Viswijzer over de betekenis van een beoordeling van de Viswijzer in het licht van de nieuwe vangstadviezen.

60. De leden van de BBB-fractie vragen naar het tijdpad voor de implementatie van de kiwikuil en de kiwikuil-garnaal. Kan de staatssecretaris de Kamer hierover per brief informeren en daarbij ingaan op de planning, de nog te doorlopen stappen en de verwachte datum waarop beide innovaties in de praktijk kunnen worden toegepast?

Antwoord

Momenteel wordt er door Wageningen Marine Research onderzoek gedaan naar de Kiwikuil, internationaal bekend als de FloMo, in de boomkorvisserij en de Kiwikuil-garnaal. De staatssecretaris verwacht dat de uitkomsten van het onderzoek naar de Kiwikuil in de boomkorvisserij in 2027 beschikbaar komen. De resultaten van het Kiwikuil-garnaalproject volgen later. De nog te doorlopen stappen zijn afhankelijk van de resultaten van deze onderzoeken, met name van het bredere onderzoek in de boomkorvisserij. De staatssecretaris kan de Kamer na de publicatie van onderzoeksresultaten in 2027 informeren over de planning en de vervolgstappen. Ondertussen blijft LVVN de Kiwikuil onder de aandacht brengen bij de collega's van andere lidstaten en de Commissie, zodat zij voorbereid zijn op een toekomstige aanvraag van Nederland om deze innovatie in de praktijk toe te kunnen passen.

61. De leden van de BBB-fractie vragen naar de stand van zaken rond de herziening van het GVB en het contingentenstelsel. Daarbij constateren deze leden dat Nederlandse vissers steeds vaker mogelijkheden willen benutten om met andere, onder meer passieve, vistuigen te vissen, zoals longlines voor de tonijnvisserij. Dit wordt in de praktijk echter bemoeilijkt doordat zij niet over de benodigde historische rechten beschikken. Is de staatssecretaris bereid zich bij de herziening van het GVB en het contingentenstelsel in te zetten voor mogelijkheden om de benodigde rechten toe te kennen?

Antwoord

De Kamer is eerder geïnformeerd over de reikwijdte van de herziening van het contingentenstelsel (zie Kamerstuk 675 nr. 1745). Andere rechten dan contingenten worden hierin niet meegenomen. De staatssecretaris zal op een later moment bezien of en wanneer ook andere onderdelen van de Uitvoeringsregeling zeevisserij kunnen worden herzien om vissers meer ondernemersruimte te bieden. Op dit moment is er geen sprake van een herziening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). De staatssecretaris zet zich wel in voor een herziening. De Kamer is eerder

geïnformeerd over deze inzet (Kamerstuk 26 737, nr. 13). Wanneer een herziening van het GVB plaats vindt, zal de Kamer geïnformeerd worden over de inzet van het kabinet via het BNC-proces.

62. De leden van de BBB-fractie constateren daarnaast dat Nederlandse vissers in het verleden met spiegelnetten hebben gevist, maar dat spiegelnetvissers met vaartuigen kleiner dan 15 meter destijds niet zijn meegenomen bij de toekenning van historische rechten. Kan de staatssecretaris onderzoeken of deze vissers alsnog in aanmerking kunnen komen voor deze rechten en of hiervoor binnen het huidige stelsel of bij de herziening daarvan ruimte kan worden gecreëerd? Is de staatssecretaris bereid hierover in gesprek te gaan met de vissersbonden?

Antwoord

Op korte termijn zijn er binnen het huidige stelsel of binnen de herziening van het contingentenstelsel geen mogelijkheden om hiervoor ruimte te creëren. Overige aanpassingen in het kader van een transitie van de visserij vergen een nadere analyse alvorens hierover een standpunt kan worden bepaald. De staatssecretaris zal in gesprek gaan met producentenorganisaties en branchevertegenwoordigers hierover.

63. De leden van de BBB-fractie constateren dat steeds meer vissers overstappen van de traditionele boomkorvisserij op de bordenvisserij en daarbij ook overschakelen van de visserij op schol en tong naar bijvoorbeeld de inktvisvisserij. Deze ontwikkeling wordt echter belemmerd door een tekort aan BRT-1-tonnage. Is de staatssecretaris bereid te onderzoeken hoe dit knelpunt kan worden opgelost, zodat vissers niet uitsluitend worden beperkt door historische rechten en vangstregistraties, maar binnen het contingentenstelsel ook ruimte krijgen om in te spelen op veranderende marktomstandigheden, innovatieve visserijmethoden en de transitie naar een toekomstbestendige Nederlandse visserijsector?

Antwoord

De kamer is eerder geïnformeerd over de reikwijdte van de herziening van het contingentenstelsel (zie Kamerstuk 21 201-32 nr. 1745) Andere rechten dan contingenten worden hierin niet meegenomen. De staatssecretaris zal op een later moment bezien of en in hoeverre ook andere onderdelen van de Uitvoeringsregeling zeevisserij kunnen worden herzien om vissers meer ondernemersruimte te bieden.

64. De leden van de BBB-fractie vragen of er binnen het EMFAF of het MFK momenteel subsidiemogelijkheden beschikbaar zijn voor innovaties die bijdragen aan brandstofbesparing in de visserij, zoals de toepassing van een SumWing of innovatieve visborden. Kan de staatssecretaris aangeven welke subsidieregelingen hiervoor beschikbaar zijn? Is hij bereid te bezien of deze ondersteuning voldoende aansluit bij de behoefte van vissers om te investeren in energiezuinigere visserijtechnieken?

Antwoord

De afgelopen jaren konden onder meer visserijondernemers gebruik maken van innovatiesubsidies onder het EMFAF om projecten uit te voeren waarmee onder meer innovatieve tuigen konden worden getest. Begin 2027 zal de staatssecretaris een nationale visserijinnovatieregeling openstellen. Onder andere visserijondernemers, wetenschappelijke instellingen en marktdeelnemers kunnen hiermee innovatieve projecten uitvoeren met als doel de visserij te verduurzamen. Momenteel staat de regeling 'Minder energieverbruik in de visserij' open. Hiermee kunnen vissers investeren in aanpassingen van hun vissersvaartuig waarmee zij brandstof of energie besparen. Ook kunnen vissers investeren in verandering van de vismethode, indien dit betekent dat er overgeschakeld wordt van een gesleepte vismethode naar een alternatieve vismethode. Investeringen in vistuigen, zoals netten, een SumWing of fuiken zijn echter niet subsidiabel. De kosten hiervan vallen onder de normale bedrijfsvoering.

65. De leden van de BBB-fractie constateren dat binnen het machtigingsstelsel voor lijst één diverse machtigingen zijn ingetrokken na de sanering van schepen. Deze leden vragen in hoeverre deze intrekkingen voortvloeien uit nationale regelgeving en in hoeverre internationale verplichtingen hieraan ten grondslag liggen. Is de staatssecretaris bereid te onderzoeken of het mogelijk is opnieuw machtigingen voor lijst één beschikbaar te stellen, bijvoorbeeld door deze rechtstreeks vanuit de overheid uit te geven? Vissers kunnen deze machtigingen momenteel immers niet aankopen en worden daardoor beperkt in hun mogelijkheden om te investeren in nieuwe visserijactiviteiten, zoals de visserij op inktvis, octopus en sint-jakobsschelpen.

Antwoord

Het intrekken van de machtigingen was onderdeel van de vrijwillige saneringsregelingen. Deze saneringsregelingen zijn destijds door de Commissie goedgekeurd in het kader van staatssteun (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1455 en Kamerstuk 29 675, nr. 235). Daarom is het wellicht niet

mogelijk om alle ingetrokken machtigingen opnieuw uit te geven en zijn er mogelijk aanvullende voorwaarden van toepassing. De staatssecretaris is bereid de komende tijd te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn.

66. De leden van de BBB-fractie vragen op welke wijze vissers in het Caribische deel van het Koninkrijk worden ondersteund bij het realiseren van duurzaam visserijbeheer en het opvangen van de gevolgen van de huidige hoge brandstofkosten. Kan de staatssecretaris aangeven welke maatregelen en financiële ondersteuningsmogelijkheden hiervoor beschikbaar zijn? Worden aanvullende maatregelen overwogen om de bestaanszekerheid van deze vissers te waarborgen en tegelijkertijd duurzaam visserijbeheer te bevorderen?

Antwoord

De staatssecretaris erkent dat de visserijsector in Caribisch Nederland ook te maken heeft met de hoge brandstofprijzen. Om de visserijsector te ondersteunen bij het realiseren van duurzaam visserijbeheer, zijn in de begroting voor Prinsjesdag reeds middelen vrijgemaakt. Binnen de LVVN-financiering voor de tweede fase van het Natuur- en Milieubeleidsplan 2026-2030 voor Caribisch Nederland is ook ruimte voor maatregelen ter ondersteuning van een duurzame visserijsector. Daarnaast is voor de periode 2026-2027 een bedrag van €100.000 beschikbaar gesteld voor kennisuitwisseling en het verder professionaliseren van de sector. De mogelijkheden voor verdere ondersteuning, waarbij rekening wordt gehouden met zowel economische als ecologische aspecten, zullen in overleg met de eilandbesturen worden bezien.

67. De leden van de BBB-fractie constateren dat de garnalensector momenteel onder grote druk staat door de combinatie van hoge brandstofprijzen, tegenvallende vangsten en stijgende bedrijfskosten. Is de staatssecretaris bereid op korte termijn met de sector in gesprek te gaan over de huidige marktsituatie en de financiële gevolgen voor garnalenvissers? Is hij bereid zich in te zetten voor verlenging van de brandstofsteun zolang hiervoor nog middelen beschikbaar zijn?

Antwoord

De staatssecretaris erkent de financiële druk in de garnalenvisserij. Garnalenvissers kunnen momenteel gebruik maken van de subsidieregeling 'Steun voor hogere bedrijfskosten visserij'. Met deze regeling kunnen onder meer garnalenvissers steun aanvragen voor de hogere brandstofkosten die zij hebben moeten maken van 1 maart 2026

tot en met 30 september 2026. De eerste openstelling van deze regeling stond eind augustus open en de tweede openstelling staat nog open tot en met 30 oktober 2026. Binnenkort brengt de staatssecretaris een bezoek aan Zoutkamp. Hij zal dan met de garnalensector in gesprek gaan over de huidige marktsituatie.

68. De leden van de BBB-fractie ontvangen vanuit de sector regelmatig klachten over een ongelijk speelveld tussen visafslagen die garnalen verwerken. Kan de staatssecretaris aangeven of voor deze visafslagen dezelfde regels en voorwaarden gelden en of het toezicht en de handhaving overal op dezelfde wijze plaatsvinden? Herkent de staatssecretaris deze signalen en is hij bereid eventuele verschillen te onderzoeken en de Kamer over de uitkomsten te informeren?

Antwoord

Voorwaarden voor de verwerking van garnalen vanuit Nederlandse en Europese wet- en regelgeving zijn op alle afslagen van toepassing. Hierbij houdt de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) risico-gebaseerd toezicht aan de hand van objectieve parameters. Eventuele bovenwettelijke eisen, bijvoorbeeld door het MSC-keurmerk, vallen buiten de reikwijdte van het publieke toezicht. Aanvullend op de inspecties van de NVWA heeft de garnalensector ook privaat toezicht georganiseerd door middel van toezicht door een derde partij. Om de kwaliteit van de werkzaamheden van deze toezichthouder te garanderen voert de NVWA periodiek audits uit. Op dit moment heeft de staatssecretaris geen signalen ontvangen van een ongelijk speelveld tussen de verschillende afslagen die garnalen verwerken die nader onderzoek vereisen.

69. De leden van de BBB-fractie zijn verheugd te vernemen dat het nieuwe pulsonderzoek tot nu toe goed verloopt. Deze leden begrijpen dat dit proces zorgvuldigheid vraagt, maar willen graag zicht krijgen op het verwachte tijdpad. Welke vervolgstappen voorziet de staatssecretaris en op welke termijn worden concrete resultaten verwacht? Is de staatssecretaris bereid de Kamer hierover per brief te informeren?

Antwoord

Op dit moment worden vervolgstoppen voor onderzoek naar de pulskor in samenwerking met wetenschappers van Wageningen Marine Research en in overleg met andere lidstaten uitgewerkt. Op basis van dit onderzoek wordt verder gewerkt aan pilots, in lijn met de motie Van der Plas/Den

Hollander (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1738). Wanneer dit onderzoek in een nieuwe fase belandt of tot nieuwe inzichten leidt zal de Kamer over dit onderzoek en verdere vervolgstappen per brief geïnformeerd worden.

70. De leden van de BBB-fractie vragen in hoeverre de gevolgen van klimaatverandering worden meegenomen in het kabeljauwadvies. Zijn de gehanteerde referentiepunten en hersteldoelen nog passend bij de veranderende omstandigheden in de Noordzee? In hoeverre wordt onderscheid gemaakt tussen de effecten van visserijdruk en veranderingen in het ecosysteem?

Antwoord

Het meenemen van klimaatverandering in de vangstadviezen is een complexe exercitie. Door middel van een ecosysteembenadering kunnen elementen, zoals klimaatverandering, meegenomen worden. De ecosysteembenadering betekent dat niet alleen naar één visbestand wordt gekeken, maar ook naar de rol van die soort in het bredere ecosysteem. De meeste adviezen zijn echter nog primair gebaseerd op de toestand van het afzonderlijke visbestand en waar mogelijk wordt de ecosysteembenadering aanvullend meegenomen in het advies. Net als voorgaande jaren zet de staatssecretaris zich in om ook te kijken hoe ecosysteemeffecten zoals klimaatverandering beter meegewogen kunnen worden in het geval van kabeljauw. In het ICES-advies wordt een doorkijk gegeven naar het verwachte herstel van het visbestand. ICES verwacht, op basis van de data die het tot zijn beschikking heeft, dat herstel nog mogelijk is en de hersteldoelen nog passend zijn.

71. De leden van de BBB-fractie vragen of de staatssecretaris bereid is zich ervoor in te zetten dat een verlaging van het totale budget voor het MFK niet leidt tot bezuinigingen op de visserijsector.

Antwoord

De onderhandelingen over het toekomstige MFK 2028–2034 zijn nog gaande. De inzet van het kabinet, zoals verwoord in het BNC-fiche (Kamerstuk 22 112, nr. 4146), is erop gericht vissers te ondersteunen bij innovatie, veiligheid en de ontwikkeling van duurzame vistechnieken. Europese middelen en internationale samenwerking spelen hierbij een belangrijke rol. Het kabinet zal deze inzet in de onderhandelingen blijven uitdragen, met oog voor de belangen van de visserijsector.

72. De leden van de BBB-fractie vragen naar de actuele stand van de populaties gewone en grijze zeehonden in de Nederlandse

wateren. Hoe ontwikkelen de aantallen zich en welke gevolgen hebben deze zeehonden voor de visstand en het ecosysteem? Is bescherming van beide soorten nog noodzakelijk? Kan de staatssecretaris per soort toelichten op basis van welke actuele wetenschappelijke gegevens bescherming nog nodig wordt geacht?

Antwoord

De gewone en grijze zeehond zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn. In het kader van de zesjaarlijkse rapportage voor artikel 17 van de Habitatrichtlijn is in de zomer van 2025 de landelijke staat van instandhouding voor de gewone en grijze zeehond bepaald. Deze beoordeling en het toelichtend document zijn te vinden op https://www.natura2000.nl/rapportage-vogel-en-habitatrichtlijn. De populatieomvang zoals door Wageningen University & Research onderzocht voor de Habitatrichtlijn rapportage van 2019-2024 is voor de gewone zeehond: 5.000-10.000 individuen. Voor de grijze zeehond is deze ook: 5.000-10.000 individuen. Voor de gewone zeehond geldt dat de totale staat van instandhouding van deze soort is beoordeeld als matig ongunstig vanwege de matig ongunstige staat van instandhouding van de populatie. De trend in staat van instandhouding is onbekend vanwege de overwegend onzekere of onbekende trends. Voor de grijze zeehond geldt dat de totale staat van instandhouding van deze soort is beoordeeld als gunstig vanwege de gunstige staat van instandhouding voor verspreiding, populatie en leefgebied en onbekende staat van instandhouding voor toekomstperspectief. De vorige rapportageperiode was de staat van instandhouding ook als gunstig beoordeeld. De trend in de staat van instandhouding is toename. De populatie van de grijze zeehond neemt nog steeds toe, die van de gewone zeehond neemt sinds kort af. Dat het met populaties van de soorten beter gaat dan voorheen is te danken aan betere beschermingsmaatregelen en betekent niet dat bescherming niet meer nodig is. Beide soorten blijven ook Europees beschermd via de Habitatrichtlijn. Wanneer het goed gaat met soorten zijn er wel meer mogelijkheden om bijvoorbeeld dieren te verjagen, met name als dat een in de wet genoemd belang dient, er geen alternatieven zijn en de staat van instandhouding hierdoor niet in het geding komt.

De minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J. van Essen

De staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
S.P.A. Erkens